

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลา 65 ปีแล้ว แต่พฤติกรรมทางการเมืองที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จในการนำระบอบการปกครองนี้มาใช้มากนัก โดยเห็นได้จากการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2517 : 24) จนกระทั่งเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พึงพอใจและความคิดเห็นขัดแย้งจากประชาชนที่มีจิตสำนึกทางการเมือง และทำให้เกิดเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจถึง 3 ครั้ง คือ วิกฤติการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 วิกฤติการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 และวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 เหตุการณ์น่าเศร้าเหล่านี้ทำให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงทั้งทางด้านจิตใจ ชีวิต และทรัพย์สินของส่วนรวม นอกจากนั้นในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากจำนวนของผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังคงมีสัดส่วนที่ไม่ถึงร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิทั้งหมด ปัญหาที่กล่าวมานี้ อาจเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ คือ

ประการแรก รัฐบาลทุกสมัยยังคงมีความบกพร่องในการเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนเพื่อให้เกิดความสำนึกทางการเมือง ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง จนกระทั่งปัจจุบันนี้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2517 : 25)

ประการที่สอง ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองที่ผ่านมา ได้สร้างให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากกว่าฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ อันผิดไปจากหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือมุ่งแต่จะหากำลังสนับสนุนให้รัฐสภา จนแทบจะไม่ให้ความสำคัญแก่ประชาชนเลย ไม่ได้มีการวางแผนพัฒนาทางการเมืองในลักษณะที่จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกทางการเมืองขึ้นมา (กระมล ทองธรรมชาติ 2508 : 14) และอำนาจทางการเมืองจึงยังคงอยู่ที่ชนชั้นปกครองอันได้แก่ข้าราชการทหาร และข้าราชการพลเรือนที่มีตำแหน่งสูง หาได้เป็นของประชาชนอย่างแท้จริงไม่ (พงศ์เพ็ญ ศกุนตภัย 2516 : 35)

ประการสุดท้าย คือการศึกษาและระดับความรู้ของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการศึกษาทำให้คนมีทัศนะกว้างไกล มีจิตใจกว้างขวาง มีการ

วิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านมีเหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ทำอะไรรุนแรง ในที่สุดก็จะทำให้ประชาชนมีความสามารถในการเลือกตั้งผู้แทนของตนได้อย่างฉลาดเฉลียวและมีเหตุผล (จรรยา สุภาพ 2515 : 49-50)

สาเหตุที่สำคัญทั้ง 3 ประการนี้ล้วนเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น เพราะจะทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อย หรือประชาชนเข้าร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีคุณภาพ เพราะขาดความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่ดี ในการปกครองแบบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตย และช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้จะประสบความสำเร็จได้จะต้องเกิดจากรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนอย่างถูกต้อง

ในกรณีของประเทศไทย จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้และความสนใจในทางการเมืองของคนไทยในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองระบอบประชาธิปไตยน้อยหรือปานกลางเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารที่ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ได้ถึงประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยอีกหลายชิ้นพบว่าสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีผลต่อความรู้ความสนใจทางการเมืองของบุคคล กล่าวคือ ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะมีความรู้ ความสนใจทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ (ปธาน สุวรรณมงคล 2531 : 734)

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยของสุจิต บุญบงการ และคณะ ไพรัตน์ เดชาเสถียร และของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย บ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเนื่องจากได้รับการชักจูงหรือถูกระดมมากกว่าการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วยความรู้ ความเข้าใจและสำนึกในหน้าที่พลเมืองดี ซึ่งผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมต่ำ เป็นต้นว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างหรือผู้ที่มีการศึกษาต่ำ มักจะถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ง่ายกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมือง หรือผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าหรือผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า (ธีรชัย ภูไพบูลย์ และคณะ 2529 : 62)

และจากสรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดสงขลาที่ผ่านมาทุกครั้งปรากฏว่าประชาชนในเขตเมือง ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าประชาชนในเขตชนบทได้ให้ความสนใจต่อการเลือกตั้งน้อยกว่า (สำนักงานจังหวัดสงขลา 2538 : 4)

ดังนั้น ควรจะได้มีการศึกษาความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน โดยในที่นี้จะเฉพาะเจาะจงแต่ประชาชนในจังหวัดสงขลา ที่มี

สิทธิเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เพื่อที่จะดูว่าประชาชนจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งจะมีความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างไร และประชาชนที่มีสภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและพฤติกรรมการรับข่าวสารที่แตกต่างกันจะมีระดับความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันหรือไม่ ผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลที่จะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้ง และการวางแผนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีคุณภาพ ให้แก่ประชาชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2538 ของประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อปี ภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารโดยทั่วไป และพฤติกรรมการรับข่าวสารการเลือกตั้งทั้งจากบุคคลและจากสื่อต่าง ๆ
4. เพื่อศึกษาว่าระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2538 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมการรับข่าวสารโดยทั่วไป และพฤติกรรมการได้รับข่าวสารการเลือกตั้งทั้งจากบุคคลและสื่อต่าง ๆ จะแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างชายกับกลุ่มตัวอย่างหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโสดกับกลุ่มตัวอย่างที่สมรสมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธกับกลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีอายุต่างกัน
6. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่างกัน
7. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน
8. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีรายได้แตกต่างกัน
9. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านแตกต่างกัน
10. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการรับข่าวสารโดยทั่วไปแตกต่างกัน
11. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการรับข่าวสารการเลือกตั้งจากบุคคลแตกต่างกัน
12. ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการรับข่าวสารการเลือกตั้งจากสื่อต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดสงขลา และศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประชาชนกลุ่มดังกล่าว
2. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีสิทธิเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 เท่านั้น

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งคือ

- (1) ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อปี ภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน การเป็นสมาชิกกลุ่ม
- (2) พฤติกรรมการได้รับข่าวสารโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- (3) พฤติกรรมการได้รับข่าวสารการเลือกตั้งจากบุคคลและจากสื่อต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาเมื่อได้ทราบถึงลักษณะความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงในเรื่อง

1. กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสงขลา
2. การวางแผนเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่ประชาชนในจังหวัดสงขลา

นิยามศัพท์

1. **ความรู้ความเข้าใจ** หมายถึง การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงใด ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
2. **ความคิดเห็น** หมายถึง การแสดงความรู้สึกรของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ และความคิดเห็นนี้จะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. **การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** หมายถึง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสงขลา วันที่ 2 กรกฎาคม 2538
4. **ประชาชน** หมายถึง ประชาชนในจังหวัดสงขลาที่มีสิทธิเลือกตั้ง ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538